Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
της 19ης Ιουλίου 2016 [1]

Υπόθεση C-272/15

Swiss International Air Lines AG
κατά
The Secretary of State for Energy and Climate Change,
Environment Agency

[αίτηση του Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (εφετείου [Αγγλία και Ουαλία] [πολιτικό τμήμα], Ηνωμένο Βασίλειο)για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Περιβάλλον — Οδηγία 2003/87/ΕΚ — Σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ένωσης — Απόφαση 377/2013/ΕΕ — Κύρος — Προσωρινή παρέκκλιση από την υποχρέωση παρακολουθήσεως και υποβολής εκθέσεων όσον αφορά τις πραγματοποιηθείσες εκπομπές και παραδόσεως των δικαιωμάτων εκπομπής όσον αφορά τις πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και της πλειονότητας των τρίτων χωρών — Εξαίρεση των πτήσεων μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και της Ελβετίας — Διαφορετική μεταχείριση των τρίτων χωρών — Γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως — Μη δυνατότητα εφαρμογής»

I – Εισαγωγή

1. Το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΕΔΕ ΕΕ), που καθιέρωσε η οδηγία 2003/87/ΕΚ [2], έχει εφαρμογή, από 1ης Ιανουαρίου 2012, στις εκπομπές που προέρχονται από τις πτήσεις αεροσκαφών προς ή από τα κράτη μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) [3].

2. Ωστόσο, η απόφαση 377/2013/ΕΕ ανέστειλε προσωρινά την εφαρμογή του εν λόγω συστήματος όσον αφορά τις εκπομπές που προέρχονται από πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και της πλειονότητας των τρίτων χωρών [4]. Εντούτοις, από την εν λόγω αναστολή εξαιρέθηκαν οι πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και ορισμένων στενά συνδεομένων ή σχετιζομένων με την Ένωση περιοχών ή χωρών, μεταξύ των οποίων καταλέγεται η Ελβετία [5].

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2003, L 275, σ. 32), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2008/101/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ ώστε να ενταχθούν οι αεροπορικές δραστηριότητες στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (ΕΕ 2009, L 8, σ. 3).

3 — Βλ. σημεία 5 και 6 των παρουσών προτάσεων.

4 — Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 2013, για προσωρινή παρέκκλιση από την οδηγία 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (ΕΕ 2013, L 113, σ. 1).

5 — Βλ. σημεία 11 έως 16 των παρουσών προτάσεων.

3. Με την υποβληθείσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως το Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [εφετείο (Αγγλία και Ουαλία) (πολιτικό τμήμα), Ηνωμένο Βασίλειο] ερωτά κυρίως το Δικαστήριο σχετικά με το ζήτημα του κύρους της ανωτέρω αποφάσεως καθόσον αυτή επιφυλάσσει διαφορετική μεταχείριση μεταξύ, αφενός, των πτήσεων προς ή από την Ελβετία, και, αφετέρου, των πτήσεων προς ή από τρίτα κράτη.

II – Το νομικό πλαίσιο

Α – Το δίκαιο της Ένωσης

1. Η οδηγία 2003/87

4. Κατά την αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας 2003/87, η εν λόγω οδηγία συμβάλλει στην εκπλήρωση των δεσμεύσεων της Ένωσης και των κρατών μελών της, δυνάμει του πρωτοκόλλου του Κιότο στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος[6].

5. Αρχικώς, το ΣΕΔΕ ΕΕ δεν είχε εφαρμογή επί των προερχομένων από αεροπορικές δραστηριότητες εκπομπών. Ωστόσο, κατόπιν των τροποποιήσεων που επέφερε στην οδηγία αυτή η οδηγία 2008/101/ΕΚ[7], όλες οι πτήσεις προς ή από αεροδρόμια ευρισκόμενα εντός της Ένωσης εμπίπτουν, από 1ης Ιανουαρίου 2012[8], στο ΣΕΔΕ ΕΕ.

6. Με τις αποφάσεις 146/2007[9] και 6/2011[10] της Μεικτής επιτροπής του ΕΟΧ ενσωματώθηκαν οι οδηγίες 2003/87 και 2008/101, αντιστοίχως, στη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ)[11].

7. Κατά το άρθρο 3ε της οδηγίας 2003/87, οι φορείς εκμεταλλεύσεως αεροσκαφών μπορούν να επιδιώξουν, για κάθε ημερολογιακό έτος, την απόκτηση δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπής που εκχωρούν τα κράτη μέλη. Το άρθρο 3δ της οδηγίας αυτής προβλέπει τη δημοπρασία από τα κράτη μέλη των επιπλέον δικαιωμάτων. Κατά το άρθρο 3, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας, ο κάτοχος δικαιώματος εκπομπής, που αποκτήθηκε είτε δωρεάν είτε έναντι τιμήματος, έχει το δικαίωμα εκπομπών ενός τόνου ισοδύναμου διοξειδίου του άνθρακα κατά τη διάρκεια καθορισμένης περιόδου. Η μεταβίβαση των δικαιωμάτων είναι δυνατή υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 12, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας.

8. Δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 2α, της οδηγίας 2003/87, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, το αργότερο την 30ή Απριλίου κάθε έτους, κάθε φορέας εκμεταλλεύσεως αεροσκαφών παραδίδει αριθμό δικαιωμάτων που αντιστοιχεί στο σύνολο των εκπομπών που προέρχονται από τις αεροπορικές δραστηριότητές του κατά τη διάρκεια του προηγούμενου ημερολογιακού έτους.

6 — Το πρωτόκολλο αυτό εγκρίθηκε, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, με την απόφαση 2002/358/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Απριλίου 2002 (ΕΕ 2002, L 130, σ. 1).

7 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ, ώστε να ενταχθούν οι αεροπορικές δραστηριότητες στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (ΕΕ 2009, L 8, σ. 3).

8 — Άρθρο 2, παράγραφος 1, και παράρτημα Ι, στοιχείο 6, της οδηγίας 2003/87.

9 — Απόφαση της Μεικτής επιτροπής του ΕΟΧ, της 26ης Οκτωβρίου 2007, για την τροποποίηση του παραρτήματος XX (Περιβάλλον) της Συμφωνίας ΕΟΧ (ΕΕ 2008, L 100, σ. 92).

10 — Απόφαση της Μεικτής επιτροπής του ΕΟΧ, της 1ης Απριλίου 2011, για την τροποποίηση του παραρτήματος XX (Περιβάλλον) της Συμφωνίας ΕΟΧ (ΕΕ 2011, L 93, σ. 35).

11 — Συμφωνία της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3).

9. Το άρθρο 14, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής υποχρεώνει τα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε οι φορείς εκμεταλλεύσεως αεροσκαφών να παρακολουθούν και να υποβάλουν εκθέσεις για τις εκπομπές που προήλθαν από τα αεροσκάφη που εκμεταλλεύονται κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος.

10. Το άρθρο 16, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι κάθε φορέας εκμετάλλευσης αεροσκαφών που δεν παραδίδει επαρκή αριθμό δικαιωμάτων για την τήρηση της υποχρεώσεως που υπέχει από το άρθρο 12, παράγραφος 2α, της ίδιας οδηγίας οφείλει να καταβάλει πρόστιμο για τις καθ' υπέρβαση εκπομπές. Επίσης κατά την παράγραφο 5 της εν λόγω διατάξεως, μπορεί να επιβληθεί απαγόρευση λειτουργίας, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, σε φορέα εκμετάλλευσης αεροσκαφών που δεν συμμορφώθηκε με τις απαιτήσεις της οδηγίας 2003/87.

2. Η απόφαση 377/2013

11. Η απόφαση 377/2013 ανέστειλε ορισμένες απαιτήσεις που προβλέπονται από την οδηγία 2003/87. Με την απόφαση 50/2013 της Μεικτής επιτροπής του ΕΟΧ, η ως άνω απόφαση ενσωματώθηκε στη Συμφωνία ΕΟΧ [12].

12. Στην αιτιολογική σκέψη 5 της αποφάσεως 377/2013 επισημαίνεται ότι έχει σημειωθεί πρόοδος στους κόλπους του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας (ΔΟΠΑ) «όσον αφορά την έγκριση [...] ενός παγκόσμιου πλαισίου με σκοπό την πολιτική μείωσης εκπομπών, η οποία διευκολύνει την εφαρμογή αγορακεντρικών μέτρων στις εκπομπές από τη διεθνή αεροπλοΐα, καθώς και την ανάπτυξη ενός παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου ("ΠΑΜ")». Κατά την αιτιολογική σκέψη 6 της εν λόγω αποφάσεως, αυτή έχει ως σκοπό «να διευκολυνθεί η εν λόγω πρόοδος και να δοθεί ώθηση [σε αυτή]» διά της αναβολής της εφαρμογής των προβλεπομένων από την οδηγία 2003/87 απαιτήσεων καθόσον αυτές αφορούν τις πτήσεις που είτε έχουν ως προορισμό είτε αναχωρούν από αεροδρόμια ευρισκόμενα σε χώρες εκτός της Ένωσης, εξαιρουμένων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), των εξαρτήσεων και εδαφών των κρατών μελών του ΕΟΧ και των χωρών που υπέγραψαν συνθήκη προσχωρήσεως με την Ένωση.

13. Στην αιτιολογική σκέψη 9 της εν λόγω αποφάσεως εκτίθενται τα εξής:

«Η παρέκκλιση που προβλέπεται στην παρούσα απόφαση δεν θα πρέπει να επηρεάζει την ακεραιότητα του περιβάλλοντος και τον πρωταρχικό στόχο της νομοθεσίας της Ένωσης για την κλιματική αλλαγή ούτε να οδηγεί σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, και με σκοπό να διαφυλαχθεί ο πρωταρχικός στόχος της [οδηγίας 2003/87] που αποτελεί μέρος του νομικού πλαισίου της Ένωσης για να υλοποιήσει την ανεξάρτητη δέσμευσή της να μειώσει τις εκπομπές της σε 20 % κάτω των επιπέδων του 1990 έως το 2020, η εν λόγω οδηγία θα πρέπει να συνεχίσει να εφαρμόζεται σε πτήσεις από ή προς αεροδρόμια στο έδαφος κράτους μέλους καθώς και σε πτήσεις από ή προς αεροδρόμια σε ορισμένες στενά συνδεδεμένες ή σχετιζόμενες περιοχές ή χώρες εκτός της Ένωσης.»

14. Το άρθρο 1 της εν λόγω αποφάσεως ορίζει ότι «[κ]ατά παρέκκλιση από το άρθρο 16 της [οδηγίας 2003/87], τα κράτη μέλη δεν αναλαμβάνουν δράση κατά των φορέων εκμετάλλευσης αεροσκαφών όσον αφορά τις υποχρεώσεις οι οποίες ορίζονται στο άρθρο 12 παράγραφος 2α και στο άρθρο 14 παράγραφος 3 της εν λόγω οδηγίας για τα ημερολογιακά έτη 2010, 2011 και 2012 σε σχέση με τη δραστηριότητα προς και από αεροδρόμια που ευρίσκονται σε χώρες εκτός της Ένωσης που δεν είναι μέλη της ΕΖΕΣ, σε εξαρτήσεις και εδάφη των κρατών του ΕΟΧ ή σε χώρες που έχουν υπογράψει συνθήκη προσχώρησης με την Ένωση, εάν στους εν λόγω φορείς εκμετάλλευσης αεροσκαφών δεν έχουν χορηγηθεί δωρεάν δικαιώματα για τέτοια δραστηριότητα όσον αφορά το 2012 ή, εφόσον έχουν

12 — Απόφαση 50/2013 της Μεικτής επιτροπής του ΕΟΧ, της 30ής Απριλίου 2013, για την τροποποίηση του παραρτήματος XX (Περιβάλλον) της Συμφωνίας ΕΟΧ (ΕΕ 2013, L 231, σ. 24).

χορηγηθεί τέτοια δικαιώματα, έχουν επιστρέψει, έως την τριακοστή ημέρα μετά την έναρξη της ισχύος της παρούσας απόφασης, σε κράτη μέλη για ακύρωση έναν αριθμό δικαιωμάτων αεροπλοΐας του 2012, ο οποίος αντιστοιχεί στο μερίδιο των εξακριβωμένων τονοχιλιομέτρων της εν λόγω δραστηριότητας κατά το έτος αναφοράς 2010».

15. Η κατηγορία των «μελών της ΕΖΕΣ», όπως ορίζεται στην εν λόγω διάταξη, προσδιορίζει ειδικώς την Ελβετία, στο μέτρο που τα υπόλοιπα τρία κράτη μέλη της ΕΖΕΣ –δηλαδή η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και η Νορβηγία– είναι επίσης μέλη του ΕΟΧ. Συνεπώς, οι εν λόγω χώρες δεν καλύπτονταν, εν πάση περιπτώσει, από την αναστολή, δεδομένου ότι το ΣΕΔΕ ΕΕ εξακολουθούσε να έχει εφαρμογή στις πτήσεις εντός του ΕΟΧ[13]. Η κατηγορία των «εξαρτήσεων και εδαφών των κρατών του ΕΟΧ» αφορούσε τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη των κρατών μελών του ΕΟΧ[14]. Όσον αφορά την κατηγορία των «χωρών που έχουν υπογράψει συνθήκη προσχώρησης με την Ένωση», αυτή περιελάμβανε μόνον την Κροατία. Επομένως, οι πτήσεις προς και από τρίτα κράτη (δηλαδή κράτη που δεν είναι μέλη του ΕΟΧ) που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της αναστολής είναι μόνον αυτές που είτε έχουν ως προορισμό είτε αναχωρούν από την Ελβετία ή την Κροατία. Μετά την προσχώρηση της Κροατίας στην Ένωση την 1η Ιουλίου 2013, η Ελβετία αποτελούσε το μόνο τρίτο κράτος ως προς το οποίο ίσχυε η εξαίρεση αυτή.

16. Κατά το άρθρο 6 της εν λόγω αποφάσεως, αυτή αρχίζει να εφαρμόζεται από 24 Απριλίου 2013 –επομένως, μερικές ημέρες πριν από την καταληκτική ημερομηνία της 30ής Απριλίου 2013 που ορίστηκε, δυνάμει του άρθρου 12α της οδηγίας 2003/87, για τη διαδικασία επιστροφής των δικαιωμάτων που αντιστοιχούν στις εκπομπές του 2012.

Β – Το δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου

17. Με τους Greenhouse Gas Emissions Trading Scheme (Amendment) Regulations 2013 (τροποποιημένους εκτελεστικούς κανονισμούς σχετικά με το σύστημα εμπορίας εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου του 2013) (στο εξής: επίδικη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση), ο Secretary of State for Energy and Climate Change (Υπουργός Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Ηνωμένο Βασίλειο) τροποποίησε την εθνική ρύθμιση περί του συστήματος εμπορίας εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (η οποία μεταφέρει στην εσωτερική έννομη τάξη την οδηγία 2003/87), προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή η απόφαση 377/2013.

III – Η διαφορά της κύριας δίκης, τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

18. Η Swiss International Air Lines AG (στο εξής: Swiss), αεροπορική εταιρία εδρεύουσα στην Ελβετία, απέκτησε δωρεάν και έναντι τιμήματος, ορισμένο αριθμό δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, για το 2012. Η εν λόγω εταιρία παρέδωσε τα δικαιώματα που αντιστοιχούν σε εκπομπές προερχόμενες από πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και της Ελβετίας που πραγματοποίησε κατά τη διάρκεια του 2012.

19. Η Swiss προσέφυγε ενώπιον του High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) [ανώτερου δικαστηρίου (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα αστικού, εμπορικού και διοικητικού δικαίου (διοικητικές διαφορές), Ηνωμένο Βασίλειο], ζητώντας την ακύρωση της επίδικης στην κύρια δίκη εθνικής ρυθμίσεως καθόσον εξαιρεί τις πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και της Ελβετίας από την αναστολή εφαρμογής του ΣΕΔΕ ΕΕ. Προς στήριξη της αιτήσεώς της επικαλέστηκε ότι η απόφαση 377/2013, την οποία μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο η εν λόγω ρύθμιση,

13 — Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθύνσεις για την εφαρμογή της απόφασης 377/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για προσωρινή παρέκκλιση από την οδηγία 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (ΕΕ 2013, C 289, σ. 1) (στο εξής: κατευθύνσεις της Επιτροπής) (τμήμα 2.1.1).

14 — Κατευθύνσεις της Επιτροπής (τμήμα 2.1.2).

δεν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης. Ειδικότερα, η εν λόγω εταιρία προέβαλε ότι η απόφαση αυτή παραβιάζει τη γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως καθόσον εξαιρεί από την εν λόγω αναστολή τις προαναφερθείσες πτήσεις, ενώ υπάγει στο καθεστώς της αναστολής αυτής τις πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και της πλειονότητας των τρίτων χωρών.

20. Η Swiss ζήτησε επίσης την ακύρωση της εκ μέρους της παραδόσεως των δικαιωμάτων εκπομπής για τις πτήσεις μεταξύ κρατών μελών του ΕΟΧ και της Ελβετίας και την επακόλουθη διόρθωση του μητρώου δικαιωμάτων εκπομπής. Εναλλακτικώς, η Swiss αξίωσε αποζημίωση αντιστοιχούσα στην αξία των αποκτηθέντων έναντι τιμήματος δικαιωμάτων εκπομπής τα οποία παρέδωσε ή άλλης μορφής ενδεδειγμένη απαλλαγή.

21. Δεδομένου ότι η εν λόγω προσφυγή απορρίφθηκε, η Swiss άσκησε έφεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

22. Με απόφαση της 24ης Μαρτίου 2015, το Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [εφετείο (Αγγλία και Ουαλία) (πολιτικό τμήμα)] αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιβαίνει η [απόφαση 377/2013] προς την ισχύουσα στο δίκαιο της Ένωσης γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, καθόσον αναστέλλει τις απαιτήσεις παραδόσεως εκπομπών που επιβάλλει η [οδηγία 2003/87], όσον αφορά τις πτήσεις μεταξύ [χωρών του ΕΟΧ] και σχεδόν όλων των χωρών που δεν ανήκουν στον ΕΟΧ, πλην όμως δεν επεκτείνει την αναστολή αυτή σε πτήσεις μεταξύ χωρών του ΕΟΧ και της Ελβετίας;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, ποια μέτρα ένδικης προστασίας διαθέτει ο αιτών που βρίσκεται στη θέση της [Swiss], η οποία παρέδωσε τα δικαιώματα εκπομπών για τις πτήσεις που εκτελέστηκαν το έτος 2012 μεταξύ χωρών του ΕΟΧ και της Ελβετίας, για την επαναφορά του στην κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν αν δεν εξαιρούνταν από την εν λόγω αναστολή οι πτήσεις μεταξύ χωρών του ΕΟΧ και της Ελβετίας; Ειδικότερα:

   α) Πρέπει να διορθωθεί το σχετικό μητρώο ούτως ώστε να περιλαμβάνει μικρότερο αριθμό δικαιωμάτων τον οποίο ένας τέτοιος αιτών θα έπρεπε να παραδώσει αν οι πτήσεις προς ή από την Ελβετία περιλαμβάνονταν στην αναστολή;

   β) Αν ναι, σε ποιες ενέργειες (αν όντως υπάρχει σχετική δυνατότητα) πρέπει να προβούν οι αρμόδιες εθνικές αρχές και/ή τα εθνικά δικαστήρια προκειμένου να διασφαλίσουν ότι τα επιπλέον δικαιώματα που παραδόθηκαν θα επιστραφούν στον εν λόγω αιτούντα;

   γ) Νομιμοποιείται ο εν λόγω αιτών να ζητήσει αποζημίωση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου 340 ΣΛΕΕ για κάθε ζημία την οποία υπέστη επειδή παρέδωσε επιπλέον δικαιώματα λόγω της ως άνω αποφάσεως;

   δ) Πρέπει να χορηγηθεί στον εν λόγω αιτούντα κάποια άλλη μορφή απαλλαγής και, αν ναι, ποια είναι αυτή;»

23. Η Swiss, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις. Όλοι οι ως άνω διάδικοι, με εξαίρεση την Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπήθηκαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 4ης Μαΐου 2016.

IV – Ανάλυση

A – Εισαγωγικές παρατηρήσεις

24. Καταρχάς, η Επιτροπή προέβαλε –χωρίς να αμφισβητεί την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου ή το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων– ότι το Ηνωμένο Βασίλειο λαμβάνοντας, με την επίδικη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση, μέτρα μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της αποφάσεως 377/2013 παραβίασε το δίκαιο της Ένωσης.

25. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η εν λόγω εθνική ρύθμιση τροποποιεί την εθνική ρύθμιση περί μεταφοράς στην εσωτερική έννομη τάξη της οδηγίας 2003/87 και επαναλαμβάνει το περιεχόμενο της αποφάσεως 377/2013. Τα εν λόγω μέτρα αποκρύπτουν έτσι τη νομική φύση των διατάξεων που προβλέπει η απόφαση αυτή και παρακωλύουν την άμεση εφαρμογή τους. Για τους λόγους αυτούς, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή ζήτησε, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει την ακυρότητα της επίδικης στην κύρια δίκη εθνικής ρυθμίσεως.

26. Συναφώς υπενθυμίζω ότι το Δικαστήριο, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της συμβατότητας εθνικών διατάξεων με το δίκαιο της Ένωσης [15].

27. Πάντως, το Δικαστήριο δύναται να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο όλα τα σχετικά με το δίκαιο της Ένωσης ερμηνευτικά στοιχεία στα οποία μπορεί να στηριχθεί για να εκτιμήσει κατά πόσον οι διατάξεις αυτές είναι συμβατές με το δίκαιο της Ένωσης, προκειμένου να εκδώσει την απόφασή του [16]. Εντούτοις, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, τέτοια ανάλυση βαίνει, κατά την άποψή μου, πέραν της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, τα επιχειρήματα της Επιτροπής αφορούν μια προβληματική την οποία δεν έθεσε το αιτούν δικαστήριο. Στο πλαίσιο, ωστόσο, της κατανομής αρμοδιοτήτων βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, εναπόκειται αποκλειστικά στο εθνικό δικαστήριο να προσδιορίσει το αντικείμενο των ερωτημάτων που προτίθεται να υποβάλει στο Δικαστήριο [17].

28. Υπό τις συνθήκες αυτές, εκτιμώ ότι παρέλκει η απάντηση του Δικαστηρίου στις εισαγωγικές παρατηρήσεις της Επιτροπής.

29. Εν πάση περιπτώσει, έχω τη γνώμη ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν αντιτίθεται στη λήψη μέτρων μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο της αποφάσεως 377/2013.

30. Ασφαλώς, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι η λήψη μέτρων μεταφοράς των κανονισμών στην εσωτερική έννομη τάξη συνιστά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης στον βαθμό που παρακωλύει την άμεση εφαρμογή που τους αναγνωρίζει το άρθρο 288, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ και θίγει την ταυτόχρονη και ομοιόμορφη εφαρμογή τους στο σύνολο της Ένωσης [18]. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη δεν δύνανται να εκδίδουν πράξεις οι οποίες αποκρύβουν από τα υποκείμενα δικαίου το ότι κανόνας δικαίου ανάγεται στο δίκαιο της Ένωσης καθώς και τα εξ αυτού απορρέοντα αποτελέσματα [19].

15 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 23ης Μαρτίου 2006, Enirisorse (C-237/04, EU:C:2006:197, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

16 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 23ης Μαρτίου 2006, Enirisorse (C-237/04, EU:C:2006:197, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

17 — Βλ. αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 1985, CBEM (311/84, EU:C:1985:394, σκέψεις 9 και 10), και της 12ης Φεβρουαρίου 2004, Slob (C-236/02, EU:C:2004:94, σκέψη 29). Αντιθέτως, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να προβάλει, ενδεχομένως, τα εν λόγω επιχειρήματα στο πλαίσιο προσφυγής λόγω παραβάσεως κατά του Ηνωμένου Βασιλείου δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ [βλ. αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 1973, Επιτροπή κατά Ιταλίας (39/72, EU:C:1973:13, σκέψη 15), και της 28ης Μαρτίου 1985, Επιτροπή κατά Ιταλίας (272/83, EU:C:1985:147, σκέψη 4)].

18 — Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 1973, Επιτροπή κατά Ιταλίας (39/72, EU:C:1973:13, σκέψεις 16 έως 18)· της 10ης Οκτωβρίου 1973, Variola (34/73, EU:C:1973:101, σκέψη 10), και της 15ης Νοεμβρίου 2012, Al-Aqsa κατά Συμβουλίου και Κάτω Χώρες κατά Al-Aqsa (C-539/10 P και C-550/10 P, EU:C:2012:711, σκέψεις 85 έως 87).

19 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 10ης Οκτωβρίου 1973, Variola (34/73, EU:C:1973:101, σκέψη 11), και της 15ης Νοεμβρίου 2012, Al-Aqsa κατά Συμβουλίου και Κάτω Χώρες κατά Al-Aqsa (C-539/10 P και C-550/10 P, EU:C:2012:711, σκέψη 87 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31. Η απόφαση 377/2013 επιβάλλει, εν προκειμένω, στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μην εφαρμόσουν ορισμένα μέτρα που προβλέπει η οδηγία 2003/87. Μολονότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εκτελέσουν την απόφαση αυτή, με την έκδοση ενδεχομένως ορισμένων διοικητικών πράξεων [20], η εφαρμογή της δεν προϋποθέτει τη μεταφορά ή την εισαγωγή της στο εθνικό δίκαιο. Στο πλαίσιο αυτό, η απόφαση 377/2013 δεν περιέχει διατάξεις σχετικά με τη μεταφορά της από τα κράτη μέλη [21]· δυνάμει του άρθρου της 6, εφαρμόζεται από την ημερομηνία της εκδόσεώς της. Συνεπώς, φρονώ ότι η απόφαση αυτή, όπως ο κανονισμός, έχει άμεση εφαρμογή [22].

32. Ωστόσο, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι η αρχή που διατυπώνεται στο σημείο 30 των παρουσών προτάσεων όσον αφορά τους κανονισμούς εκτείνεται και στις αποφάσεις, η εν λόγω αρχή δεν απαγορεύει κατά τρόπο απόλυτο τη θέσπιση μέτρων μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο. Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, διατάξεις κανονισμού ενδέχεται να επαναλαμβάνονται στα εν λόγω μέτρα, ιδίως για τη διασφάλιση της εσωτερικής συνοχής των διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού αυτού και της καλύτερης κατανοήσεώς τους από εκείνους τους οποίους αφορούν οι διατάξεις αυτές [23].

33. Η υπό κρίση υπόθεση αποτελεί, κατά την άποψή μου, μια τέτοια περίπτωση. Δεδομένης της συνάφειας που υφίσταται μεταξύ της αποφάσεως 377/2013 και της οδηγίας 2003/87, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να θεσπίζουν μέτρα μεταφοράς της εν λόγω αποφάσεως στην εσωτερική έννομη τάξη προκειμένου να διασφαλιστεί η καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου της οδηγίας αυτής και χάριν της ασφάλειας δικαίου. Συγκεκριμένα, ελλείψει τέτοιων μέτρων, η εθνική ρύθμιση περί μεταφοράς της εν λόγω οδηγίας δεν θα περιελάμβανε την αναστολή που θεσπίστηκε με την απόφαση 377/2013. Οι συγκεκριμένοι φορείς εκμεταλλεύσεως αεροσκαφών θα μπορούσαν έτσι να παραπλανηθούν όσον αφορά το περιεχόμενο των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει η εν λόγω ρύθμιση. Κατά τα λοιπά, στον βαθμό που τα μέτρα αυτά είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την εν λόγω κανονιστική ρύθμιση, δεν αποκρύβουν το γεγονός ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλουν απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης.

34. Στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο αναγνώρισε πλήρως την προέλευση των κανόνων που θεσπίζονται με την επίδικη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση. Συγκεκριμένα, το εν λόγω δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι, δεδομένου ότι η ρύθμιση αυτή ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την απόφαση 377/2013, το κύρος της εξαρτάται από το κύρος της εν λόγω αποφάσεως και για τον λόγο αυτόν υπέβαλε στο Δικαστήριο την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

20 — Βλ., μεταξύ άλλων, τμήμα 3.3.2 (που αφορά την ακύρωση δικαιωμάτων εκπομπών) και τμήμα 3.3.3 (σχετικά με τη δημοσίευση των επιστροφών των δικαιωμάτων εκπομπών) των κατευθύνσεων της Επιτροπής. Από τη νομολογία προκύπτει ότι [βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 5ης Μαΐου 2015, Ισπανία κατά Συμβουλίου (C-147/13, EU:C:2015:299, σκέψη 94 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία)] η απαγόρευση λήψεως μέτρων μεταφοράς ενός κανονισμού στο εσωτερικό δίκαιο δεν εμποδίζει τη λήψη εκ μέρους των κρατών μελών «νομοθετικών, κανονιστικών, διοικητικών και οικονομικών μέτρων που είναι αναγκαία προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή των διατάξεων του κανονισμού [αυτού]».

21 — Συναφώς, δεν συμφωνώ με την ερμηνεία που προτείνει η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, κατά την οποία η αναφορά του άρθρου 4 της αποφάσεως 377/2013 στην «εφαρμογή» της συνεπάγεται ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίσουν μέτρα μεταφοράς της αποφάσεως αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη. Ειδικότερα, η διάταξη αυτή προβλέπει ότι «[η] Επιτροπή παρέχει την καθοδήγηση που είναι απαραίτητη για την εφαρμογή της [εν λόγω] απόφασης». Κατά την άποψή μου, ο όρος της εφαρμογής αναφέρεται, στο πλαίσιο αυτό, απλώς στην υποχρέωση των κρατών μελών να εφαρμόσουν την απόφαση 377/2013 τηρώντας τις υποχρεώσεις που αυτή τους επιβάλλει. Η ερμηνεία αυτή βρίσκει έρεισμα στις κατευθύνσεις της Επιτροπής, που καταρτίσθηκαν κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4 της εν λόγω αποφάσεως, οι οποίες σκοπούν στην επίτευξη συνεκτικότερης «εφαρμογής» της αποφάσεως αυτής από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών (βλ., ιδίως, τμήμα 1 των κατευθύνσεων της Επιτροπής).

22 — Επί της διακρίσεως μεταξύ άμεσης εφαρμογής και άμεσου αποτελέσματος, βλ. Winter, J. A., «Direct applicability and direct effect: two distinct and different concepts in Community law», *CMLRev*, 1972, τόμος 2, σ. 425 έως 438. Κατά τη γνώμη μου, οι διατάξεις της αποφάσεως 377/2013 έχουν και άμεσο αποτέλεσμα καθόσον επιβάλλουν υποχρεώσεις στα κράτη μέλη κατά τρόπο σαφή, ακριβή και απαλλαγμένο αιρέσεων, χωρίς να εξαρτώνται από κανένα κατά διακριτική ευχέρεια λαμβανόμενο μέτρο εκτελέσεως [βλ. απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 1986, Hurd (44/84, EU:C:1986:2, σκέψη 47)]. Στις εν λόγω υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη μέλη αντιστοιχούν δικαιώματα τα οποία οι φορείς εκμεταλλεύσεως αεροσκαφών μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

23 — Απόφαση της 28ης Μαρτίου 1985, Επιτροπή κατά Ιταλίας (272/83, EU:C:1985:147, σκέψη 27). Βλ., επίσης, προτάσεις της γενικής εισαγγελέα J. Kokott στην υπόθεση Skoma-Lux (C-161/06, EU:C:2007:525, σημείο 55).

Β – Επί της προβαλλόμενης διαφορετικής μεταχειρίσεως

35. Το άρθρο 1 της αποφάσεως 377/2013 υποχρεώνει, κατ' ουσίαν, τα κράτη μέλη να μην επιβάλουν κυρώσεις στους φορείς αεροσκαφών που δεν εκπλήρωσαν τις υποχρεώσεις τους, βάσει της οδηγίας 2003/87, περί παρακολουθήσεως και υποβολής εκθέσεων για τις εκπομπές που προκλήθηκαν κατά τα έτη 2010, 2011 και 2012 και περί παραδόσεως των δικαιωμάτων που αντιστοιχούν στις πραγματοποιηθείσες εκπομπές κατά το 2012[24], υπό την προϋπόθεση ότι οι εκπομπές αυτές προήλθαν από τις πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και των χωρών εκτός της Ένωσης –εξαιρουμένης, μεταξύ άλλων, της Ελβετίας[25].

36. Εξαιρώντας από την εν λόγω αναστολή τις πτήσεις προς και από την Ελβετία, η διάταξη αυτή οδηγεί σε διαφορετική μεταχείριση των δρομολογίων βάσει του τόπου προορισμού ή αναχωρήσεως των πτήσεων. Όπως υποστήριξε το Κοινοβούλιο, μια τέτοια διάκριση μεταξύ των αεροπορικών δρομολογίων ισοδυναμεί με διαφορετική μεταχείριση των τρίτων κρατών[26]. Συγκεκριμένα, τα δρομολόγια αυτά καθορίζονται μόνο σε σχέση με τις χώρες τις οποίες συνδέουν. Από τη διαφορετική αυτή μεταχείριση των τρίτων χωρών απορρέει, κατ' επέκταση, διαφορετική μεταχείριση των φορέων εκμεταλλεύσεως αεροσκαφών αναλόγως των πτήσεων που πραγματοποιούν –δηλαδή βάσει ενός γεωγραφικού κριτηρίου που συνδέεται με τις δραστηριότητές τους.

37. Εξάλλου, μολονότι η εν λόγω αναστολή τυγχάνει εφαρμογής ανεξαρτήτως της εθνικότητας ή της έδρας των φορέων εκμεταλλεύσεως αεροσκαφών, εντούτοις οι φορείς που είναι εγκατεστημένοι στην Ελβετία –όπως η Swiss– ενδέχεται να υποστούν σοβαρότερη ζημία λόγω της εξαιρέσεως των πτήσεων προς ή από την Ελβετία από εκείνους που είναι εγκατεστημένοι σε τρίτες χώρες, εφόσον οι δραστηριότητες των πρώτων στηρίζονται κατά κύριο λόγο στην πραγματοποίηση των πτήσεων αυτών.

38. Προκειμένου να αρθεί οποιαδήποτε τυχόν αμφιβολία εν προκειμένω, επισημαίνω ότι η γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως με βάση την εθνικότητα ή την έδρα[27], της οποίας ειδικές εκδηλώσεις συνιστούν οι διατάξεις της ΣΛΕΕ περί των ελευθεριών κυκλοφορίας, ισχύει αποκλειστικώς για τους υπηκόους των κρατών και τις εταιρίες που εδρεύουν εντός της Ένωσης[28]. Εξάλλου, το άρθρο 3 της συμφωνίας ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές[29], το οποίο καθιερώνει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας στον τομέα εφαρμογής της εν λόγω συμφωνίας, απαγορεύει, κατά την άποψή μου, αποκλειστικά τις διακρίσεις μεταξύ των εγκατεστημένων στην Ελβετία και των εγκατεστημένων στην Ένωση εταιριών (και όχι μεταξύ των εγκατεστημένων στην Ελβετία και των εγκατεστημένων σε τρίτα κράτη εταιριών). Ωστόσο, δεν αμφισβητείται ότι η απόφαση 377/2013 δεν ευνοεί τους εγκατεστημένους στην Ένωση φορείς εκμεταλλεύσεως αεροσκαφών σε σύγκριση με τους

24 — Η παρέκκλιση αυτή ισχύει μόνο στην περίπτωση που ο φορέας εκμεταλλεύσεως αεροσκαφών, μολονότι απέκτησε δωρεάν δικαιώματα εκπομπών για το 2012, παρέδωσε αριθμό δικαιωμάτων που αντιστοιχεί στις εκπομπές που προήλθαν από πτήσεις που καλύπτονται από την εν λόγω παρέκκλιση.

25 — Μετά την προσχώρηση της Κροατίας στην Ένωση, η Ελβετία αποτελούσε το μόνο κράτος ως προς το οποίο ίσχυε η εξαίρεση αυτή (βλ. σημείο 15 των παρουσών προτάσεων).

26 — Ομοίως, το Δικαστήριο έκρινε ότι η διαφορετική μεταχείριση προϊόντων βάσει της προελεύσεώς τους συνιστά διαφορετική μεταχείριση των τρίτων χωρών [βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 22ας Ιανουαρίου 1976, Balkan-Import-Export (55/75, EU:C:1976:8, σκέψη 14)· της 28ης Οκτωβρίου 1982, Faust κατά Επιτροπής (52/81, EU:C:1982:369, σκέψη 25), και της 10ης Μαρτίου 1998, Γερμανία κατά Συμβουλίου (C-122/95, EU:C:1998:94, σκέψη 56)].

27 — Όπως έχει υπογραμμίσει το Δικαστήριο με την απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1986, Επιτροπή κατά Γαλλίας (270/83, EU:C:1986:37, σκέψη 18), η έδρα εταιρίας, καθόσον χρησιμεύει για τον προσδιορισμό της σύνδεσής της με την έννομη τάξη ενός κράτους, έχει ρόλο παρεμφερή προς αυτόν της εθνικότητας ενός φυσικού προσώπου.

28 — Βλ. άρθρα 49, 54, 56 και 62 ΣΛΕΕ.

29 — Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών η οποία υπεγράφη στις 21 Ιουνίου 1999 στο Λουξεμβούργο και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2002/309/ΕΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, σχετικά με τη συμφωνία επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας, της 4ης Απριλίου 2002, για τη σύναψη επτά συμφωνιών με την Ελβετική Συνομοσπονδία (ΕΕ 2002, L 114, σ. 1).

εγκατεστημένους στην Ελβετία. Πράγματι, η αναστολή την οποία θεσπίζει δεν καλύπτει ούτε τις πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και της Ελβετίας ούτε τις πτήσεις στο εσωτερικό του ΕΟΧ. Εξάλλου, η Swiss δεν επικαλείται έμμεση δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας ή έδρας των φορέων εκμεταλλεύσεως αεροσκαφών.

39. Συνεπώς, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να εξεταστεί το κύρος της αποφάσεως 377/2013 υπό το πρίσμα της γενικής αρχής της ίσης μεταχειρίσεως η οποία οριοθετεί τις εξουσίες των θεσμικών οργάνων της Ένωσης απαιτώντας, γενικώς, «να μην επιφυλάσσεται σε όμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός αν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς» [30].

Γ – Επί της εκτάσεως εφαρμογής της «αρχής Balkan» (πρώτο προδικαστικό ερώτημα)

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

40. Παραδοσιακά, οι σχέσεις μεταξύ των κρατών και των διεθνών οργανισμών –ως υποκειμένων δημόσιου διεθνούς δικαίου– διέπονται από το δημόσιο διεθνές δίκαιο. Το εν λόγω δίκαιο δεν περιλαμβάνει, όπως παρατήρησε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, καμία γενική αρχή αφορώσα την ίση μεταχείριση η οποία θα υποχρέωνε ένα από τα υποκείμενα του εν λόγω δικαίου να μεταχειρίζεται σε ισότιμη βάση τα λοιπά υποκείμενα [31].

41. Η ίση μεταχείριση των τρίτων κρατών δεν κατοχυρώνεται ούτε στο δίκαιο της Ένωσης. Όπως το Δικαστήριο διαπίστωσε στην απόφαση Balkan-Import-Export, «η Συνθήκη δεν περιλαμβάνει γενική αρχή υποχρεώνουσα την [Ένωση], στο πλαίσιο των εξωτερικών σχέσεών της, να μεταχειρίζεται με τον ίδιο τρόπο από κάθε άποψη τις διάφορες τρίτες χώρες» [32].

42. Με την απόφαση Faust κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο διευκρίνισε τις συνέπειες της ανωτέρω διαπιστώσεως για τους επιχειρηματίες αποφαινόμενο ότι, «αν η διαφορετική μεταχείριση τρίτων χωρών δεν αντίκειται στο δίκαιο της [Ένωσης], πολύ περισσότερο δεν δύναται να θεωρηθεί αντίθετη προς το δίκαιο της [Ένωσης] η διαφορετική μεταχείριση επιχειρηματιών της [Ένωσης] ως αυτόματη συνέπεια της διαφορετικής μεταχειρίσεως των τρίτων χωρών με τις οποίες οι εν λόγω επιχειρηματίες συνήψαν εμπορικές σχέσεις» [33]. Το συμπέρασμα αυτό, κατά την άποψή μου, εκτείνεται a fortiori στη διαφορετική μεταχείριση των εγκατεστημένων εκτός της Ένωσης επιχειρηματιών (ή των εγκατεστημένων εντός της Ένωσης και των εγκατεστημένων εκτός της Ένωσης επιχειρηματιών).

30 — Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Arcelor Atlantique et Lorraine κ.λπ. (C-127/07, EU:C:2008:728, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 — Ειδικότερα, το δίκαιο των Συνθηκών επιτρέπει τη σύναψη προνομιακών σχέσεων μεταξύ υποκειμένων δημόσιου διεθνούς δικαίου. Τούτο ισχύει ανεξαρτήτως της διακριτικής ευχέρειας που διαθέτουν τα εν λόγω υποκείμενα να δεσμεύονται συμβατικώς για την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως. Αυτό αποδεικνύεται από τη ρήτρα του μάλλον ευνοουμένου κράτους που προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου του 1994 (GATT), που περιλαμβάνεται στο παράρτημα 1Α της Συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), η οποία υπογράφηκε στο Μαρακές στις 15 Απριλίου 1994 και εγκρίθηκε με την απόφαση 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994) (ΕΕ 1994, L 336, σ. 1).

32 — Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976, Balkan-Import-Export (55/75, EU:C:1976:8, σκέψη 14).

33 — Απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982 (52/81, EU:C:1982:369, σκέψη 25). Σε θεωρητικό επίπεδο, φρονώ ότι το συμπέρασμα αυτό απορρέει από το γεγονός ότι, σε μια τέτοια περίπτωση, οι επιχειρηματίες δεν βρίσκονται, καθόσον συνδέονται με τρίτες χώρες στις οποίες η Ένωση επιφυλάσσει διαφορετική μεταχείριση, σε παρεμφερή κατάσταση. Εν πάση περιπτώσει –πράγμα που καταλήγει στο ίδιο αποτέλεσμα–, η διαφορετική μεταχείριση των επιχειρηματιών μπορεί να δικαιολογηθεί από το γεγονός ότι αποτελεί αυτόματη συνέπεια της διαφορετικής μεταχειρίσεως των τρίτων χωρών με τις οποίες αυτοί συνήψαν εμπορικές σχέσεις. Βλ., συναφώς, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Sir Gordon Slynn στην υπόθεση Faust κατά Επιτροπής (52/81, EU:C:1982:205, σ. 3773).

43. Η αρχή που καθιέρωσε το Δικαστήριο με την απόφαση Balkan-Import-Export [34] και η συνακόλουθη αρχή που διατυπώθηκε με την απόφαση Faust κατά Επιτροπής [35] συνιστούν, από κοινού, αυτή την οποία θα αναφέρω στο εξής ως «αρχή Balkan».

44. Εν προκειμένω, οι φορείς εκμεταλλεύσεως των πτήσεων μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και της Ελβετίας υφίστανται δυσμενή μεταχείριση καθόσον εξαιρούνται, σε αντίθεση με τους φορείς εκμεταλλεύσεως των πτήσεων μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και των τρίτων κρατών, από την προβλεπόμενη στην απόφαση 377/2013 αναστολή. Δεν αμφισβητείται ότι αυτή η δυσμενής μεταχείριση αποτελεί «αυτόματη συνέπεια» της διαφορετικής μεταχειρίσεως την οποία η Ένωση επιφύλαξε στην Ελβετία, αφενός, και στα τρίτα κράτη, αφετέρου, προβαίνοντας σε διάκριση μεταξύ των αεροπορικών δρομολογίων προς ή από τις χώρες αυτές.

45. Εντούτοις, η Swiss αμφισβητεί τη νομιμότητα της εν λόγω διαφορετικής μεταχειρίσεως μεταξύ της Ελβετίας και των τρίτων κρατών και, συνακόλουθα, μεταξύ των φορέων εκμεταλλεύσεως αεροσκαφών αναλόγως των πτήσεων που πραγματοποιούν.

2. Τα επιχειρήματα της Swiss σχετικά με τον ενδεχόμενο περιορισμό της εκτάσεως εφαρμογής της αρχής Balkan

46. Η επιχειρηματολογία της Swiss ερείδεται σε επαγωγικό συλλογισμό αντλούμενο από την ανάλυση των αποφάσεων Balkan-Import-Export [36], Faust κατά Επιτροπής [37] και Γερμανία κατά Συμβουλίου [38].

47. Οι αποφάσεις αυτές αφορούσαν το κύρος, υπό το πρίσμα της γενικής αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, των κοινοτικών μέτρων τα οποία περιορίζουν τις εισαγωγές προϊόντων προερχομένων από ορισμένες τρίτες χώρες σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τις εισαγωγές προϊόντων από άλλες τρίτες χώρες.

48. Ειδικότερα, η απόφαση Balkan-Import-Export [39] αφορούσε τη συμμόρφωση της εισπράξεως νομισματικών εξισωτικών ποσών προς την αρχή αυτή όσον αφορά εισαγωγές τυριών από τη Βουλγαρία, μολονότι οι εισαγωγές τυριών, μεταξύ άλλων, από την Ελβετία εξαιρούνταν από την εν λόγω υποχρέωση συμμορφώσεως.

49. Η απόφαση Faust κατά Επιτροπής [40] αφορούσε τη νομιμότητα των κανονισμών περί αναστολής της εκδόσεως πιστοποιητικών εισαγωγής κονσερβών μανιταριών από όλες τις τρίτες χώρες (μεταξύ των οποίων η Ταϊβάν) εξαιρουμένων εκείνων που συνήψαν συμφωνία αυτοπεριορισμού των εισαγωγών (δηλαδή της Κίνας και της Νότιας Κορέας) [41].

34 — Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976 (55/75, EU:C:1976:8).

35 — Απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982 (52/81, EU:C:1982:369).

36 — Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976 (55/75, EU:C:1976:8).

37 — Απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982 (52/81, EU:C:1982:369).

38 — Απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998 (C-122/95, EU:C:1998:94).

39 — Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976 (55/75, EU:C:1976:8).

40 — Απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982 (52/81, EU:C:1982:369).

41 — Το Δικαστήριο έχει εξετάσει ανάλογη προβληματική στο παρελθόν με την απόφαση της 15ης Ιουλίου 1982, Edeka Zentrale (245/81, EU:C:1982:277).

50. Με την απόφαση Γερμανία κατά Συμβουλίου[42], το Δικαστήριο εξέτασε το κύρος αποφάσεως του Συμβουλίου η οποία ενέκρινε συμφωνία-πλαίσιο περί των δασμολογικών ποσοστώσεων για τις εισαγωγές μπανανών από τρίτες χώρες (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο για τις μπανάνες) που συνεπαγόταν διαφορετική μεταχείριση των διαφόρων κατηγοριών εισαγωγέων μπανάνας αναλόγως της προελεύσεώς τους[43].

51. Η Swiss υποστηρίζει, καταρχάς, ότι το Δικαστήριο δεν ακολούθησε την ίδια συλλογιστική σε όλες τις ως άνω αποφάσεις. Με τις αποφάσεις Faust κατά Επιτροπής[44] και Γερμανία κατά Συμβουλίου[45], το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως δεν έχει εφαρμογή. Αντιθέτως, με την απόφαση Balkan-Import-Export[46], το Δικαστήριο εφάρμοσε την εν λόγω αρχή και έκρινε ότι δεν συνέτρεχε παραβίασή της δεδομένου ότι η διαφορετική μεταχείριση δικαιολογούνταν αντικειμενικώς.

52. Η εν λόγω εταιρία επισημαίνει, συναφώς, ότι το Δικαστήριο ανέπτυξε εκτιμήσεις σχετικά με τη δικαιολόγηση της διαφορετικής μεταχειρίσεως των τρίτων χωρών μόνο στην απόφαση Balkan-Import-Export[47]. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο, αφού επισήμανε ότι καμία γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης δεν του επιβάλλει την υποχρέωση να αντιμετωπίζει ισότιμα τις τρίτες χώρες, ανέφερε τους λόγους οι οποίοι δικαιολογούν διαφορετική μεταχείριση των συγκεκριμένων προϊόντων αναλόγως της προελεύσεώς τους[48]. Αντιθέτως, το Δικαστήριο, με τις αποφάσεις Faust κατά Επιτροπής[49] και Γερμανία κατά Συμβουλίου[50], διαπίστωσε απλώς ότι, ελλείψει της υποχρεώσεως αυτής, δεν παραβιάστηκε η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, δεδομένου ότι η διαφορετική μεταχείριση των επιχειρηματιών συνιστά αυτόματη συνέπεια της διαφορετικής μεταχειρίσεως των τρίτων χωρών[51].

53. Στη συνέχεια, η Swiss επιχειρεί να αποδώσει τον φερόμενο διαφορετικό συλλογισμό στην έλλειψη, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Balkan-Import-Export[52], εξωτερικής δράσεως, όπως μιας διεθνούς συμφωνίας, η οποία να δικαιολογεί την επίμαχη διαφορετική μεταχείριση. Αντιθέτως, η διαφορετική μεταχείριση που θεσπίστηκε με τα κοινοτικά μέτρα τα οποία εξέτασε το Δικαστήριο στην απόφαση Faust κατά Επιτροπής[53] ήταν απόρροια εμπορικής συμφωνίας μεταξύ της Κοινότητας και της Κίνας, καθώς και διαπραγματεύσεων –που πραγματοποιήθηκαν με την ανταλλαγή ανεπίσημων εγγράφων (μέσω τηλετυπημάτων)– μεταξύ των δύο οντοτήτων σχετικά με την ανάληψη εκ μέρους της Κίνας υποχρεώσεως αυτοπεριορισμού των εισαγωγών των συγκεκριμένων προϊόντων. Η επίμαχη στο πλαίσιο της αποφάσεως Γερμανία κατά Συμβουλίου[54] διαφορετική μεταχείριση απέρρεε ομοίως από διεθνή συμφωνία, δηλαδή τη συμφωνία-πλαίσιο για τις μπανάνες.

42 — Απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998 (C-122/95, EU:C:1998:94).

43 — Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί επί του κύρους του εκτελεστικού κανονισμού της εν λόγω συμφωνίας-πλαισίου με την απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998, T. Port (C-364/95 και C-365/95, EU:C:1998:95), καθόσον ο κανονισμός αυτός προέβλεπε τέτοια διαφορετική μεταχείριση.

44 — Απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982 (52/81, EU:C:1982:369).

45 — Απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998 (C-122/95, EU:C:1998:94).

46 — Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976 (55/75, EU:C:1976:8).

47 — Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976 (55/75, EU:C:1976:8).

48 — Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976, Balkan-Import-Export (55/75, EU:C:1976:8, σκέψεις 14 και 15). Έτσι, η εξαίρεση που αφορούσε τα τυριά ελβετικής προελεύσεως οφειλόταν στο γεγονός ότι η εισαγωγή τους ενείχε μικρότερο κίνδυνο αρνητικών συνεπειών σε βάρος των συναλλαγών στον τομέα των γεωργικών προϊόντων σε σχέση με τον αντίστοιχο κίνδυνο που ενείχε η εισαγωγή τυριών βουλγαρικής προελεύσεως.

49 — Απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982 (52/81, EU:C:1982:369).

50 — Απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998 (C-122/95, EU:C:1998:94).

51 — Αποφάσεις της 28ης Οκτωβρίου 1982, Faust κατά Επιτροπής (52/81, EU:C:1982:369, σκέψη 25), και της 10ης Μαρτίου 1998, Γερμανία κατά Συμβουλίου (C-122/95, EU:C:1998:94, σκέψεις 56 και 57). Το Δικαστήριο ακολούθησε τον ίδιο συλλογισμό στις αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1982, Edeka Zentrale (245/81, EU:C:1982:277, σκέψεις 19 και 20), και της 10ης Μαρτίου 1998, T. Port (C-364/95 και C-365/95, EU:C:1998:95, σκέψεις 76 και 77).

52 — Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976 (55/75, EU:C:1976:8).

53 — Απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982 (52/81, EU:C:1982:369).

54 — Απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998 (C-122/95, EU:C:1998:94).

54. Από τα ανωτέρω η Swiss συνάγει, τέλος, ότι η δυνατότητα εφαρμογής της αρχής Balkan εξαρτάται από μια προϋπόθεση η οποία απηχεί αυτή την πραγματική διάκριση. Κατά την εταιρία αυτή, η ως άνω αρχή έχει εφαρμογή μόνο «στο πλαίσιο ασκήσεως των εξωτερικών αρμοδιοτήτων [της Ένωσης] (όπως κατά τη σύναψη συνθηκών, κατά κανόνα στο πλαίσιο της κοινής εμπορικής πολιτικής)». Η εν λόγω αρχή καταλαμβάνει, κατ' ουσίαν, μόνο τις περιπτώσεις στις οποίες η διαφορετική μεταχείριση των τρίτων χωρών αποτελεί άμεση προέκταση «εξωτερικής δράσεως» η οποία εμφανίζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

— Από ουσιαστικής απόψεως, η δράση αυτή, χωρίς κατ' ανάγκη να συνιστά διεθνή συμφωνία, θα πρέπει να εμπίπτει στο πλαίσιο της ασκήσεως των αρμοδιοτήτων της Ένωσης στον τομέα της «εξωτερικής δράσης», σε αντιδιαστολή με τις εξωτερικές πτυχές των εσωτερικών πολιτικών της Ένωσης.

— Περαιτέρω, από τυπικής απόψεως, η εξωτερική δράση πρέπει να προηγείται της νομοθετικής πράξης της Ένωσης που καθιερώνει τη διαφορετική μεταχείριση των τρίτων χωρών [55] και να έχει χαρακτήρα «συγκεκριμένο» και «δημόσιο». Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Swiss αιτιολόγησε την απαίτηση αυτή βάσει της ανάγκης διασφαλίσεως της δημοσιότητας και του δημοκρατικού ελέγχου αυτής της διαφορετικής μεταχειρίσεως.

55. Κατά τη Swiss, η προϋπόθεση αυτή δεν πληρούται εν προκειμένω. Επομένως, η διαφορετική μεταχείριση των πτήσεων που συνδέουν τα κράτη μέλη του ΕΟΧ και την Ελβετία, αφενός, και των πτήσεων που συνδέουν τα κράτη μέλη του ΕΟΧ και τρίτα κράτη, αφετέρου, δεν εκφεύγει από την εφαρμογή της γενικής αρχής της ίσης μεταχειρίσεως. Ελλείψει αντικειμενικής δικαιολογήσεως –η οποία εν προκειμένω δεν υφίσταται–, η μεταχείριση αυτή ισοδυναμεί με διάκριση.

56. Για τους λόγους που εκτίθενται κατωτέρω, εκτιμώ ότι η προϋπόθεση αυτή δεν μπορεί, ούτε ως προς την ουσιαστική ούτε ως προς την τυπική πτυχή της, να συναχθεί από την προπαρατεθείσα νομολογία.

3. Η δυνατότητα εφαρμογής της αρχής Balkan δεν εξαρτάται από την ύπαρξη «εξωτερικής δράσης» υπό την ουσιαστική έννοια που προτείνει η Swiss

57. Στο μέτρο που με τον όρο «εξωτερική δράση» αναφέρεται μόνο στις πράξεις που εκδόθηκαν στο πλαίσιο ασκήσεως των αρμοδιοτήτων της Ένωσης όσον αφορά την εξωτερική δράση κατά την έννοια του άρθρου 21, παράγραφος 3, ΣΕΕ [56], η θέση της Swiss προσκρούει στους όρους που χρησιμοποίησε το Δικαστήριο για να διατυπώσει την αρχή Balkan. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο διατύπωσε την αρχή αυτή υπό την έννοια ότι η Ένωση δεν οφείλει να επιφυλάσσει ίση μεταχείριση στα τρίτα κράτη «στο πλαίσιο των εξωτερικών της σχέσεων» [57].

55 — Αυτό δε ισχύει ακόμη και στην περίπτωση που η εν λόγω πράξη εμπίπτει αυτή καθαυτήν στο πλαίσιο της ασκήσεως των αρμοδιοτήτων της Ένωσης στον τομέα της εξωτερικής δράσης. Συγκεκριμένα, κατά τη Swiss, η αρχή Balkan δεν θα είχε εφαρμογή στην απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982, Faust κατά Επιτροπής (52/81, EU:C:1982:369), εάν η διαφορετική μεταχείριση της Ταϊβάν, αφενός, και της Κίνας και της Νότιας Κορέας, αφετέρου (και των επιχειρηματιών που μεταφέρουν προϊόντα από τις χώρες αυτές) –η οποία εντούτοις απορρέει από τους κανονισμούς που αφορούν την κοινή εμπορική πολιτική, δηλαδή την εξωτερική δράση της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 21, παράγραφος 3, ΣΕΕ–, δεν μπορούσε να αιτιολογηθεί από τις προαναφερθείσες στο σημείο 53 των παρουσών προτάσεων «συγκεκριμένες εξωτερικές δράσεις».

56 — Η Swiss δεν διευκρίνισε τον ακριβή ορισμό που προσδίδει στην έννοια της «εξωτερικής δράσεως». Ωστόσο, κατ' αντιδιαστολή με τις εξωτερικές πτυχές των εσωτερικών πολιτικών της Ένωσης, η έννοια αυτή φαίνεται να αναφέρεται στην εξωτερική δράση της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 21, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

57 — Αποφάσεις της 22ας Ιανουαρίου 1976, Balkan-Import-Export (55/75, EU:C:1976:8, σκέψη 14)· της 28ης Οκτωβρίου 1982, Faust κατά Επιτροπής (52/81, EU:C:1982:369, σκέψη 25)· της 15ης Ιουλίου 1982, Edeka Zentrale (245/81, EU:C:1982:277, σκέψη 19)· της 10ης Μαρτίου 1998, Γερμανία κατά Συμβουλίου (C-122/95, EU:C:1998:94, σκέψη 56), και απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998, T. Port (C-364/95 και C-365/95, EU:C:1998:95, σκέψη 76). Βλ. επίσης απόφαση της 24ης Ιουνίου 1986, Malt (236/84, EU:C:1986:254, σκέψη 21).

58. Όπως υποστήριξε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η έννοια των «εξωτερικών σχέσεων» δεν αφορά μόνον την εξωτερική δράση της Ένωσης στους τομείς που εμπίπτουν στον τίτλο V της ΣΕΕ [58] και στο πέμπτο μέρος της ΣΛΕΕ [59], κατά την έννοια του άρθρου 21, παράγραφος 3, ΣΕΕ. Η εν λόγω έννοια ενσωματώνει και άλλες πολιτικές της Ένωσης όσον αφορά τις εξωτερικές πτυχές τους [60] –δεδομένου ότι, σύμφωνα με τη εν λόγω διάταξη, αυτές διαπνέονται από τις ίδιες αρχές και σκοπούς με αυτούς που διέπουν την εξωτερική δράση της Ένωσης.

59. Στις εξωτερικές πτυχές των λοιπών πολιτικών της Ένωσης περιλαμβάνεται η άσκηση από την Ένωση των αρμοδιοτήτων που της έχουν ανατεθεί με το άρθρο 192, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ για την επίτευξη του σκοπού που αφορά «την προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων, και ιδίως την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος» που προβλέπεται στο άρθρο 191, παράγραφος 1, τέταρτη περίπτωση, ΣΛΕΕ.

60. Το άρθρο 192, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ συνιστά, εν προκειμένω, τη νομική βάση της αποφάσεως 377/2013. Συγκεκριμένα, η αναστολή που θεσπίσθηκε με την εν λόγω απόφαση είχε ως σκοπό να διευκολυνθεί η διαπραγμάτευση για μια συνολική προσέγγιση της μειώσεως των εκπομπών που προέρχονται από τις αεροπορικές μεταφορές στο πλαίσιο του ΔΟΠΑ [61]. Ωστόσο, ο νομοθέτης έκρινε αναγκαίο να εξαιρέσει από την εν λόγω αναστολή τις πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και της Ελβετίας προκειμένου να αποφευχθεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού και να μη θιγεί η περιβαλλοντική ακεραιότητα του ΣΕΔΕ ΕΕ –το οποίο, υπενθυμίζεται, συμβάλλει στην τήρηση των διεθνών υποχρεώσεων της Ένωσης και των κρατών μελών της που ανελήφθησαν με το πρωτόκολλο του Κιότο [62]. Όπως επισήμανε το Κοινοβούλιο, η απόφαση 377/2013 απηχεί τη θέση της Ένωσης στο πλαίσιο των εξωτερικών σχέσεών της στον τομέα του δικαίου του περιβάλλοντος και του κλίματος.

61. Συνεπώς, εκτιμώ ότι το πεδίο εφαρμογής της αρχής Balkan δεν περιορίζεται στη διαφορετική μεταχείριση των τρίτων χωρών η οποία απορρέει από την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης όσον αφορά την εξωτερική δράση κατά την έννοια του άρθρου 21, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

4. Η δυνατότητα εφαρμογής της αρχής Balkan δεν εξαρτάται από την ύπαρξη «εξωτερικής δράσης» υπό την τυπική έννοια που προτείνει η Swiss

62. Κατά τη Swiss, η αρχή Balkan δεν έχει εφαρμογή επί της διαφορετικής μεταχειρίσεως των τρίτων κρατών η οποία απορρέει αποκλειστικά από την ίδια την πράξη που θεσπίζει την εν λόγω μεταχείριση. Η εφαρμογή της αρχής αυτής περιορίζεται στη διαφορετική μεταχείριση που ερείδεται σε συγκεκριμένη και δημόσια εξωτερική δράση προγενέστερη της νομοθετικής πράξης της Ένωσης από την οποία απορρέει [63].

58 — Δηλαδή οι διάφοροι τομείς της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ).

59 — Δηλαδή την κοινή εμπορική πολιτική, τη συνεργασία και την ανθρωπιστική βοήθεια, τα περιοριστικά μέτρα, τις διεθνείς συμβάσεις, καθώς και τις διεθνείς σχέσεις και τις αντιπροσωπείες της Ένωσης.

60 — Μια τέτοια ερμηνεία προκύπτει ευθέως από την απόφαση Balkan-Import-Export (55/75, EU:C:1976:8). Συγκεκριμένα, η απόφαση αυτή αφορούσε το κύρος των κοινοτικών κανόνων στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής που θεωρείται εσωτερική πολιτική της Ένωσης. Επομένως, με τον όρο «εξωτερικές σχέσεις», το Δικαστήριο αναφερόταν στις εξωτερικές πτυχές της εν λόγω εσωτερικής πολιτικής.

61 — Αιτιολογικές σκέψεις 5 και 6 της αποφάσεως 377/2013.

62 — Αιτιολογική σκέψη 9 της αποφάσεως 377/2013.

63 — Όπως η επίμαχη απόφαση 377/2013, οι επίμαχοι κανονισμοί που ορίζουν τα νομισματικά εξισωτικά ποσά στην απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976, Balkan-Import-Export (55/75, EU:C:1976:8), οι επίμαχοι κανονισμοί που εισάγουν περιορισμούς στις εισαγωγές ορισμένων προϊόντων στις αποφάσεις της 28ης Οκτωβρίου 1982, Faust κατά Επιτροπής (52/81, EU:C:1982:369), και της 15ης Ιουλίου 1982, Edeka Zentrale (245/81, EU:C:1982:277), η επίμαχη απόφαση εγκρίσεως της συμφωνίας-πλαισίου για τις μπανάνες στην απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998, Γερμανία κατά Συμβουλίου (C-122/95, EU:C:1998:94), ή η εκτελεστική απόφαση της εν λόγω συμφωνίας στην απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998, T. Port (C-364/95 και C-365/95, EU:C:1998:95).

63. Πρώτον, επισημαίνω ότι η προσέγγιση αυτή στερεί από την αρχή Balkan την πρακτική αποτελεσματικότητα. Συγκεκριμένα, η εν λόγω προσέγγιση ισοδυναμεί με την απαίτηση δικαιολογήσεως, μέσω μιας τέτοιας δράσεως, της διαφορετικής μεταχειρίσεως των τρίτων χωρών –πράγμα το οποίο προϋποθέτει ότι η εν λόγω μεταχείριση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως. Ωστόσο, η αρχή Balkan αποκλείει ακριβώς τη δυνατότητα εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως στις σχέσεις της Ένωσης με διάφορες τρίτες χώρες.

64. Όπως υπογράμμισα στο σημείο 40 των παρουσών προτάσεων, ο αποκλεισμός αυτός συνάδει με το δημόσιο διεθνές δίκαιο. Συγκεκριμένα, οι σχέσεις των υποκειμένων δημοσίου διεθνούς δικαίου γενικώς, και οι εξωτερικές σχέσεις της Ένωσης ειδικότερα, χαρακτηρίζονται από ευρεία διακριτική ευχέρεια. Εκτιμώ ότι υπό το πρίσμα αυτό ο γενικός εισαγγελέας Sir Gordon Slynn επιβεβαίωσε, με τις προτάσεις του στην υπόθεση Faust κατά Επιτροπής, ότι, «ακόμη και αν η έλλειψη συμφωνίας περιορισμού των εξαγωγών είναι αποτέλεσμα αυθαίρετης διακρίσεως εκ μέρους της Επιτροπής, και πάλι δεν συνιστά παράνομη διάκριση μεταξύ εισαγωγέων επειδή η Επιτροπή δεν έχει νομική υποχρέωση να παρέχει ίση μεταχείριση σε τρίτες χώρες»[64].

65. Κατά συνέπεια, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Swiss, η αρχή Balkan δεν συνιστά «εξαίρεση» από τη γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Η εν λόγω αρχή απλώς δεν έχει εφαρμογή στη μεταχείριση που επιφυλάσσει η Ένωση στις τρίτες χώρες στο πλαίσιο των εξωτερικών σχέσεών της, διότι διαφορετικά αυτές καθίστανται σημαντικά δυσχερέστερες, ή ακόμη και αδύνατες[65]. Οι εξωτερικές σχέσεις της Ένωσης στηρίζονται, εκ των πραγμάτων, σε πολιτικές και διπλωματικές επιλογές που εξαρτώνται από πλείονες παραμέτρους και για τις οποίες ο νομοθέτης οφείλει να διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως[66]. Επιπλέον, ελλείψει γενικής αρχής στο δημόσιο διεθνές δίκαιο περί ίσης μεταχειρίσεως των τρίτων κρατών, η Ένωση θα περιόριζε μονομερώς το περιθώριο χειρισμών που αυτή διαθέτει στο πλαίσιο των εξωτερικών σχέσεών της, σε περίπτωση που η ίδια αποφάσιζε να υποβληθεί στην εν λόγω αρχή.

66. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, κλίνω, όπως και το Κοινοβούλιο, υπέρ της απόψεως ότι το Δικαστήριο, με την απόφαση Balkan-Import-Export[67], εξέτασε αν η απορρέουσα από τους εν λόγω κανονισμούς διαφορετική μεταχείριση τρίτων χωρών ήταν αντικειμενικώς δικαιολογημένη επαλλήλως και προς επίρρωση της διαπιστώσεως κατά την οποία οι συγκεκριμένοι κανονισμοί δεν παραβιάζουν την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

67. Κατά τα λοιπά, η ερμηνεία που προτείνει η Swiss ισοδυναμεί με το να γίνει δεκτό ότι το Δικαστήριο δεν εφάρμοσε, κατά τρόπο παράδοξο, την αρχή Balkan στην απόφαση Balkan-Import-Export[68]. Ωστόσο φρονώ ότι δύσκολα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το Δικαστήριο διατύπωσε για πρώτη φορά, στη σκέψη 14, την εν λόγω αρχή, για να την εγκαταλείψει αμέσως στη σκέψη 15. Εκτιμώ ότι, εάν το Δικαστήριο είχε τέτοια πρόθεση, θα είχε τουλάχιστον επισημάνει ότι η υπό κρίση περίπτωση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω αρχής και θα είχε αποσαφηνίσει τους λόγους που υπαγόρευσαν την εξαίρεση αυτή.

64 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Sir Gordon Slynn στην υπόθεση Faust κατά Επιτροπής (52/81, EU:C:1982:205, σ. 3779).

65 — Συναφώς, όπως εύστοχα επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας B. Elmer με τις προτάσεις του στην υπόθεση Γερμανία κατά Συμβουλίου (C-122/95, EU:C:1997:309, σημείο 61): «Επομένως, το κοινοτικό δίκαιο δεν προστατεύει τους επιχειρηματίες από τυχόν αρνητικές επιπτώσεις συνδεόμενες προς τις πολιτικές σχέσεις της Κοινότητας με τρίτα κράτη, επιπτώσεις που μπορούν, άλλωστε, να διακριθούν δυσχερώς από άλλους συνήθεις εμπορικούς κινδύνους. Η αποδοχή της αντίθετης απόψεως θα είχε, εξάλλου, ως συνέπεια ότι θα καθίστατο εξαιρετικά δυσχερής για την Κοινότητα η λήψη μέτρων εμπορικής πολιτικής».

66 — Γενικώς, κατά πάγια νομολογία, όταν μια αρχή της Ένωσης καλείται να προβεί σε περίπλοκες εκτιμήσεις, διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως η άσκηση της οποίας υπόκειται σε περιορισμένο δικαστικό έλεγχο. Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 22ας Ιανουαρίου 1976, Balkan-Import-Export (55/75, EU:C:1976:8, σκέψη 8), και της 7ης Απριλίου 2016, ArcelorMittal Tubular Products Ostrava κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Συμβούλιο κατά Hubei Xinyegang Steel (C-186/14 P και C-193/14 P, EU:C:2016:209, σκέψη 34).

67 — Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976 (55/75, EU:C:1976:8).

68 — Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976 (55/75, EU:C:1976:8).

68. Δεύτερον, τα *περιστασιακά* στοιχεία που οριοθετούν το πλαίσιο των υποθέσεων επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις Faust κατά Επιτροπής[69] και Γερμανία κατά Συμβουλίου[70] δεν μπορούν, κατά τη γνώμη μου, να αναχθούν σε *προϋπόθεση* εφαρμογής της αρχής Balkan.

69. Συναφώς, ορθώς το Κοινοβούλιο παρατηρεί ότι, στην απόφαση Faust κατά Επιτροπής[71], η ύπαρξη εμπορικής συμφωνίας μεταξύ της Κοινότητας και της Κίνας δεν δικαιολογούσε άμεσα την προνομιακή μεταχείριση των εισαγωγών από τη χώρα αυτή. Αυτή οφειλόταν στο γεγονός ότι η Κίνα, σε αντίθεση με την Ταϊβάν, είχε δεσμευθεί μονομερώς να μειώσει τις εισαγωγές της. Επομένως η εν λόγω συμφωνία αποτελούσε απλώς ένα στοιχείο του γενικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονταν οι εμπορικές σχέσεις της Κοινότητας με την Κίνα[72]. Εν πάση περιπτώσει, ουδόλως ετίθετο ζήτημα υπάρξεως τέτοιας συμφωνίας μεταξύ της Κοινότητας και της Νότιας Κορέας. Εντούτοις, το Δικαστήριο επικύρωσε τη διαφορετική μεταχείριση της Ταϊβάν και της Νότιας Κορέας.

70. Όσον αφορά την ανταλλαγή τηλετυπημάτων μεταξύ της Κοινότητας και της Κίνας στο πλαίσιο της προετοιμασίας της δεσμεύσεως περί αυτοπεριορισμού που η Κίνα ανέλαβε, αυτά αποτελούσαν πράξεις μονομερείς και ενδεχομένως εμπιστευτικές. Πάντως, η Swiss επικαλείται, προκειμένου να στηρίξει την άποψή της, την ανάγκη δημοσίου ελέγχου, εκ μέρους κυρίως του Κοινοβουλίου, των λόγων που δικαιολογούν τη διαφορετική μεταχείριση τρίτων κρατών. Περαιτέρω, δυσκολεύομαι να αντιληφθώ, εν προκειμένω, τους λόγους για τους οποίους ένας τέτοιος έλεγχος εκ μέρους του Κοινοβουλίου είναι αναγκαίος, δεδομένου ότι το εν λόγω θεσμικό όργανο είναι απλώς ένας από τους συντάκτες της αποφάσεως 377/2013.

71. Κατά την άποψή μου, οι εν λόγω περιστάσεις επιβεβαιώνουν απλώς ότι η επίμαχη στο πλαίσιο των προπαρατεθεισών αποφάσεων διαφορετική μεταχείριση τρίτων χωρών εντασσόταν πράγματι σε ένα διεθνές πλαίσιο. Το ίδιο εξάλλου ίσχυε στην περίπτωση της επίμαχης στο πλαίσιο της αποφάσεως Balkan-Import-Export[73] διαφορετικής μεταχειρίσεως. Τούτο ισχύει και όσον αφορά τη διάκριση μεταξύ τρίτων χωρών που προβλέπεται από την απόφαση 377/2013[74]. Γενικώς, εκτιμώ ότι η μεταχείριση που επιφυλάσσει η Ένωση σε τρίτες χώρες ανάγεται, από την ίδια τη φύση της, πάντοτε σε ένα διεθνές πλαίσιο.

72. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η δυνατότητα εφαρμογής της αρχής Balkan δεν εξαρτάται, κατά την άποψή μου, από την ύπαρξη συγκεκριμένης και δημόσιας εξωτερικής δράσεως της Ένωσης, προγενέστερης της νομοθετικής πράξης της Ένωσης που θεσπίζει διαφορετική μεταχείριση τρίτης χώρας και η οποία να δικαιολογεί την εν λόγω διαφορετική μεταχείριση.

69 — Απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982 (52/81, EU:C:1982:369).

70 — Απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998 (C-122/95, EU:C:1998:94).

71 — Απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982 (52/81, EU:C:1982:369).

72 — Η εν λόγω συμφωνία μεταξύ της Κοινότητας και της Κίνας αποσκοπούσε «[στην προώθηση της αρμονικής ανάπτυξης] του μεταξύ των εμπορίου» (βλ. απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982, Faust κατά Επιτροπής, 52/81, EU:C:1982:369, σ. 3755).

73 — Ειδικότερα, η ευνοϊκότερη μεταχείριση των εισαγωγών ελβετικών τυριών εντασσόταν στο πλαίσιο εμπορικής διαφοράς μεταξύ της Ελβετίας και της Κοινότητας ως προς την εφαρμογή της GATT (βλ. απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1976, 55/75, EU:C:1976:8, σκέψη 25).

74 — Βλ. σημείο 60 των παρουσών προτάσεων. Εξάλλου, η Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές, η οποία υπογράφηκε στις 21 Ιουνίου 1999 στο Λουξεμβούργο και εγκρίθηκε στο όνομα της Κοινότητας με την απόφαση 2002/309/ΕΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, σχετικά με τη συμφωνία επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας, της 4ης Απριλίου 2002, για τη σύναψη επτά συμφωνιών με την Ελβετική Συνομοσπονδία (ΕΕ 2002, L 114, σ. 1), αποδεικνύει τις ιδιαίτερες σχέσεις που αυτές διατηρούν στον αναφερόμενο στην απόφαση 377/2013 τομέα. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 2, και το παράρτημα Ι της εν λόγω Συμφωνίας, σημαντικό μέρος του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών έχει εφαρμογή στην Ελβετία. Επιπλέον, η Ένωση και η Ελβετία διεξήγαγαν, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως αυτής, διαπραγματεύσεις που αποσκοπούσαν στη σύνδεση του ΣΕΔΕ ΕΕ με το ελβετικό ΣΕΔΕ στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών.

5. Συμπέρασμα επί του κύρους της αποφάσεως 377/2013

73. Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα η έκταση εφαρμογής της αρχής Balkan δεν μπορεί να περιοριστεί στις περιπτώσεις στις οποίες η νομοθετική πράξη της Ένωσης που προβλέπει διαφορετική μεταχείριση τρίτων χωρών εντάσσεται στο πλαίσιο της εξωτερικής δράσης της Ένωσης που φέρει τα περιγραφέντα στο σημείο 54 των παρουσών προτάσεων χαρακτηριστικά.

74. Επομένως, η αρχή αυτή τυγχάνει εφαρμογής εν προκειμένω. Κατά συνέπεια η Ένωση δεν υποχρεούται να επιφυλάσσει ίση μεταχείριση, αφενός, στις πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και της Ελβετίας, και, αφετέρου, στις πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και τρίτων κρατών –δεδομένου ότι η διαφορετική μεταχείριση των αεροπορικών δρομολογίων ισοδυναμεί με διαφορετική μεταχείριση τρίτων κρατών[75]. Επιπλέον η Ένωση δεν υποχρεούται να επιφυλάσσει ίση μεταχείριση στους φορείς εκμεταλλεύσεως των δύο κατηγοριών πτήσεων. Συγκεκριμένα, η διαφορετική μεταχείριση των φορέων εκμεταλλεύσεως βάσει του τόπου προορισμού ή αναχωρήσεως των πτήσεων που αυτοί πραγματοποιούν συνιστά αυτόματη συνέπεια, υπό την έννοια της αποφάσεως Faust κατά Επιτροπής[76], της διαφορετικής μεταχειρίσεως των αεροπορικών δρομολογίων.

75. Εξάλλου, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή επικαλέστηκαν σοβαρά επιχειρήματα προκειμένου να δικαιολογήσουν, στην περίπτωση που το απαιτούσε το Δικαστήριο, την εν λόγω διαφορετική μεταχείριση. Τα επιχειρήματα αυτά αφορούν, κατ' ουσίαν, εκτιμήσεις σχετικά με το διεθνές πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η απόφαση 377/2013, όπως αυτές οι οποίες παρατίθενται στο σημείο 60 των παρουσών προτάσεων. Φρονώ ότι δεν απαιτείται λεπτομερέστερη εξέταση των εν λόγω επιχειρημάτων. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι καμία γενική αρχή περί ίσης μεταχειρίσεως δεν έχει εφαρμογή σε μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση, η μεταχείριση αυτή δεν χρήζει δικαιολογήσεως.

76. Για τους ίδιους λόγους, δεν ασκεί επιρροή η διαπίστωση κατά την οποία, με τον κανονισμό (ΕΕ) 421/2014, ο νομοθέτης επεξέτεινε, όσον αφορά την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2013 έως 31 Δεκεμβρίου 2016, την αναστολή εφαρμογής του ΣΕΔΕ ΕΕ σε όλες τις πτήσεις προς και από όλες τις χώρες μη μέλη του ΕΟΧ, συμπεριλαμβανομένης της Ελβετίας[77]. Η διαπίστωση αυτή θα ήταν δυνητικά κρίσιμη μόνο στην περίπτωση που θα έπρεπε να δικαιολογηθεί η διαφορετική μεταχείριση που εισάγει η απόφαση 377/2013. Εντούτοις, κατέληξα ότι τούτο δεν ισχύει. Εν πάση περιπτώσει, εκτιμώ ότι ο νομοθέτης έχει τη δυνατότητα να αναπροσδιορίσει τις πολιτικές στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων της Ένωσης σε συνάρτηση, μεταξύ άλλων, με την εξέλιξη του διεθνούς πλαισίου στο οποίο αυτές εντάσσονται[78].

77. Με βάση τους ανωτέρω συλλογισμούς καταλήγω στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 1 της αποφάσεως 377/2013 δεν παραβιάζει τη γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως κατά το μέτρο που η παρέκκλιση την οποία προβλέπει δεν έχει εφαρμογή όσον αφορά τις πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του ΕΟΧ και της Ελβετίας.

75 — Βλ. σημείο 36 των παρουσών προτάσεων.

76 — Απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982 (52/81, EU:C:1982:369, σκέψη 25).

77 — Άρθρο 1, σημείο 1, του κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας, ενόψει της εφαρμογής έως το 2020 μιας διεθνούς συμφωνίας για τη θέσπιση ενός ενιαίου παγκόσμιου αγορακεντρικού μέτρου σχετικά με τις εκπομπές που οφείλονται στις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές (ΕΕ 2014, L 129, σ. 1).

78 — Το Κοινοβούλιο επισήμανε, επ' αυτού, ότι οι διαπραγματεύσεις σχετικά με τη σύνδεση του ΣΕΔΕ ΕΕ με το ελβετικό ΣΕΔΕ ανεστάλησαν κατόπιν της ψηφίσεως, τον Φεβρουάριο του 2014, της εκ νέου θεσπίσεως ποσοστώσεων για τους μη εγκατεστημένους στην Ελβετία, πριν οι διαπραγματεύσεις επαναληφθούν τον Μάρτιο του 2015. Εξάλλου, είχαν ξεκινήσει διαπραγματεύσεις με σκοπό τη σύνδεση του ΣΕΔΕ ΕΕ με το ΣΕΔΕ της Αυστραλίας. Περαιτέρω, οι διαπραγματεύσεις σχετικά με τη δημιουργία ενός παγκόσμιου ΣΕΔΕ δεν σημείωσαν την αναμενόμενη στο πλαίσιο του ΔΟΠΑ πρόοδο.

Δ – Επί του δεύτερου ερωτήματος

78. Δεδομένου ότι η απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι αρνητική, εκτιμώ ότι παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

V – Πρόταση

79. Κατόπιν όλων των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα του Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [εφετείου (Αγγλία και Ουαλία) (πολιτικό τμήμα), Ηνωμένο Βασίλειο] ως εξής:

Το άρθρο 1 της αποφάσεως 377/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 2013, για προσωρινή παρέκκλιση από την οδηγία 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας, δεν αντιβαίνει στη γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως κατά το μέτρο που η παρέκκλιση την οποία προβλέπει δεν έχει εφαρμογή όσον αφορά τις πτήσεις μεταξύ των κρατών μελών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) και της Ελβετίας.